

Двоен портрет на фона на нематериалното културно наследство в Украйна

A Double Portrait against the Background of the Intangible Cultural Heritage in Ukraine

Валентина Демян, Украйна / Valentyna Demian, Ukraine

Нямам никакви съмнения към кого да се обърна за откриването на „портретната галерия“ на украинците, отдали живота си на опазване на нематериалното културно наследство. На първо място бих желала да нарисувам един работен портрет на Йевхен Шевченко, председателя на Националното сдружение на майсторите на традиционни художествени занаяти в Украйна. Посещавайки различни събития, организирани от Сдружението, аз често съм се удивлявала на енергията, страстта и усърдието на този човек. След петминутен разговор с него, тази сила и страст, тази любов към традиционното народно изкуство и живата култура на Украйна се предават на събеседника. И внезапно човек разбира, че е лудо влюбен в народното изкуство, че е изумен от степената, до която този човек е посветил живота си, дарил цялото си време, умения и знания, на неговото изучаване. Явно той е пътувал до всички кътчета на Украйна, за да се запознае с всеки занаятчия, независимо мъж или жена, и може да разкаже много за тяхното творчество.

Шевченко бе един от основателите на Националното сдружение на майсторите на традиционни художествени занаяти през 1990 г. „Това беше много преди приемането на Конвенцията на ЮНЕСКО за нематериалното културно наследство – казва Йевхен Шевченко, – но ние искаме да обединим усилията си в изучаване, опазване и популяризиране на живата култура. И бяхме разбрали, че за да развиваме нашето фолклорно изкуство, трябва да привлечем различни организации, пряко или непряко свързани с кул-

I haven't got any second thoughts about my choice of an expert to be presented in the "Portrait Gallery" of the Ukrainian Intangible Cultural Heritage Safeguarding. Yevhen Shevchenko, the Head of the National Union of Folk Art Masters of Ukraine, is an epitome of energy, passion and diligence. His professional dedication to the living culture makes you fall in love in folk art in no time. Donating his time, skills and knowledge, Mr Shevchenko has traveled to all corners of Ukraine, and he is familiar with the achievements of all native artists.

As one of the founders of the National Union of Folk Art Masters of Ukraine, Yevhen Shevchenko states that, "We have to unite efforts in researching, safeguarding and promoting the living culture. The development of folk art needs different organizations, directly or indirectly related to the cultural heritage and its safeguarding. That is why the founders of the Union are the Ministry of Culture, the Ministry of Local Industries, the Ministry of Forestry, Ukrainian Trade Unions, Maxim Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, the Artists' Union of Ukraine and the Ukrainian Society for Historical and Cultural Monuments Protection".

According to Oleksandr Fedoruk, Doctor of Fine Arts and Academician of the National Academy of Arts of Ukraine, one of Mr Shevchenko's extraordinary merits is his contribution to the magazine "Folk Art". It reflects the work of Intangible Cultural Heritage (living culture) bearers – masters and practitioners, – as well as the opinions of researchers, scientists and art critics in the communicative field of living culture and intangible cultural heritage. Mr Fedoruk adds that the Union of Folk Art Masters of Ukraine has become a place where "popular creative aestheticism" dominates, where masters, researchers and scientists work in an artistic atmosphere while exchanging professional ideas and advice.

Mr Shevchenko has always paid a special attention

турното наследство и неговото опазване. Ето защо основатели на Сдружението станаха Министерството на културата, Министерството на местните промишлености, Министерството на горското стопанство, Профсъюзите на Украйна, Институтът по изкуствоведчески науки, фолклор и етнология „Максим Рилски“, Съюзът на украинските художници, Украинското дружество за опазване на историческите и културни паметници.“

Както казва Олександр Федорук, доктор на изящните изкуства и член на Националната академия на изкуствата на Украйна, една от заслугите на Йевхен Шевченко като човек, осъзнал стойността на опазването на живата култура и търсещ начини за нейното популяризиране в различни кръгове, е дейността му в сп. „Фолклорно изкуство“. Това издание обединява носителите на нематериалното културно наследство (живата култура) – майстори и практикуващи специалисти: изследователи, учени, художествени критици – в една платформа, където темата на живата култура, на нематериалното културно наследство определя начина на общуване между тях.

Националното сдружение на майсторите на традиционни художествени занаяти в Украйна, оглавявано от Йевхен Шевченко, се е превърнало в място, където (по думите на Олександр Федорук), доминира „народната творческа естетика“, където майстори, изследователи и учени работят редом един с друг. Й. Шевченко е култивирал една творческа атмосфера и платформа, където всеки може да открие онава, което желае: съвети, дискусии по наболели и важни въпроси, творчески обмен, изложби, изследователски проекти и т.н.

Специално внимание Сдружението обръща на работата с децата. И тук, по мое мнение, най-пълно се проявява мъдростта на г-н Шевченко. Усещайки предизвикателствата на времето, разбирайки начина, по който днешното социално развитие се основава на нови технологии, осъзнавайки важността на тези технологии за привличане на младото поколение

to the work with children. Understanding the challenges of time and the importance of new technologies in promoting creativeness and self-realization among younger generations, he encouraged and contributed to the organization of special master classes of well-known artisans. The interest is high – children are eager to learn and take part in the folk art contests.

Y. Shevchenko considers the educational efforts of transferring knowledge and skills from master to apprentice as an important opportunity for learning and inspiration. Master classes and practical lessons show the essence of crafts and reveal the importance of knowledge. Two recent events, supported by the National Union of Folk-Art Masters of Ukraine, should be mentioned: the Master Class on Modeling the Child's Toy "Penny Whistle" in kindergarten #374 in Kyiv, and the exhibition "From Master to Apprentice" at the Union. The exhibition showed the creative work of the children at the Studio for Decorative Painting at the Kyiv Palace for Children and Youth. Olha Shynkarenko, a professional pedagogue and a member of the National Union of Folk Art Masters of Ukraine, has been successfully managing the studio for more than twenty years.. The exposition presented children's works using the technique "Decorative Painting" where sun, bright colors and joy dominate.

Yevhen Shevchenko's creativity reflected in his extensive research work. He goes often on expeditions all over the country. One of his recent trips was a journey to Zaporizka region and the island Khortytsia. As a result, he produced a remarkable collection of photo images capturing the miracle of native masters' work.

Йевхен Шевченко, председателя на Националното сдружение на майсторите на традиционни художествени занаяти в Украйна, изложба „От майстора до чирака“, Киев, 2019 г.

Yevhen Shevchenko, head of the National Union of Folk-Art Masters of Ukraine, exhibition "From Master to Apprentice", Kiev, 2019

© Демокрация чрез култура / Democracy through Culture

с възможностите, които предлагат за творческа реализация, председателят на Сдружението прави всичко по силите си, за да направи майсторските класове на известни занаятчии подходящи и достъпни за децата чрез техните приложни подходи и средства. По правило, веднъж записали се в такива майсторски класове, участниците искат да се връщат отново и отново. Не по-малко интересни форми за реализация на младите творци са художествените състезания за деца, на които те изразяват с рисунки разбирането си за определени образци на фолклорното изкуство, или различните изследователски проекти, чрез които откриват живата култура в своите семейства и общностите, в които живеят.

Затова не е изненадващо, че една от основните цели на Сдружението, според Й. Шевченко, са образователните усилия, т.е. привличането на майсторите, които желаят, умеят и – което е най-важно – разбират важността на предаване на знанията и уменията от майстор на чирак. Това дава възможност на децата да осъзнаят важността на нематериалното културно наследство. Чрез майсторски класове и специални уроци в училищата, майсторите на традиционните художествени занаяти, вдъхновени от Йевхен Шевченко, демонстрират основни занаятчийски умения, като наред с това разкриват важността на познанието за околния свят.

Следва да бъдат споменати по-конкретно две неотдавнашни събития, организирани с подкрепата на Националното сдружение на майсторите на традиционни художествени занаяти: майсторския клас по изработване на детската играчка-музикален инструмент „пищялка“ в Детска градина № 374 в Киев и изложбата „От майстора до чирака“, организирана в салоните на Сдружението. Въпросната изложба е резултат от творческите усилия на курсистите от Ателието по приложна живопис към Двореца на децата и младежта в Киев. Вече над 20 години управител на Ателието е Олга Шинхаренко, професионален педагог и член на Националното сдружение на майсторите на традиционни худо-

Володимир Кравченко на международния семинар „Прилагане на Конвенцията на ЮНЕСКО от 2003 г. на национално равнище“, Днипро, 2018 г.

Volodymyr Kravchenko at the International workshop “Implementation of UNESCO Convention 2003 at the national level”, Dnipro, 2018

© Демокрация чрез култура / Democracy through Culture

It is perhaps the rIntangible Cultural Heritageest photo archive describing the creative life of modern folk art masters in Ukraine.

The activity of the Union is aimed at showing that it's impossible to hide life in a museum. The heritage is alive, breathing and constantly developing by changing colors and shapes. Undoubtedly, we all have the opportunity to acquire everyday knowledge and skills from our teachers and parents, and gratefully transfer them to the next generations.

Yevhen Shevchenko has based his activities on the following UNESCO Convention 2003 conception: “Communities, in particular indigenous communities, groups and in some cases individuals, play an important role in the production, safeguarding, maintenance and recreation of the intangible cultural heritage. They encourage and promote in their own way both cultural diversity and human creativity”. Therefore, his strategy of Union's activities aims at bringing together creative young people and masters of the older generations. Having this in mind, the Union of Folk Art Masters has launched a set of plein-air in different regions of Ukraine, as well as Symposiums of Folk Art on creating conditions for artistic development through focusing on personal work. These forums share information on masters' experience all over the country.

The second participant in our double portrait is Volodymyr Kravchenko, a bearer, active safeguard and en-

жествени занаяти в Украйна. Изложбата представя детски творби, изработени с техниката „декоративна живопис“, богати на слънце, колорит и радост.

Йевхен Шевченко е творческа личност, която извършва и широка изследователска работа, включваща множество теренни експедиции в Украйна. Едно негово неотдавнашно пътуване беше до остров Хортиця, Запорижска област. Ненадминат художник-фотограф, Шевченко е автор на сборник от фотоизображения, уловили чудото на творческия процес на майстора-занаятчия. Понастоящем това е може би най-богатият фотоархив, документиращ творчеството на съвременните майстори на традиционни художествени занаяти в Украйна. Да повишавам ролята на живото културно наследство – с тези думи Йевхен Шевченко описва своето творческо кредо. Ето защо дейността на Сдружението е насочена към това да демонстрира, че е невъзможно животът да бъде държан в музей, нематериалното културно наследство да бъде затворено между стените на изложбени-те зали. Наследството е живо, то бушува около нас, променя формите и цветовете си, развива се. То е пространството, в което можем да реализираме познанията, получени от нашите учители и родители, да ги опазим и предадем на следващите поколения.

Изхождайки от разбирането, че човекът е най-голямата ценност на този свят, Йевхен Шевченко основава своята дейност на концепцията, дефинирана в Конвенцията на ЮНЕСКО от 2003 г.: да „осъзнава, че обществото и по-специално коренните общности и групи, а в някои случаи и отделни лица, играят важна роля в процеса на създаване, опазване, съхраняване и пресъздаване на нематериалното културно наследство, като способстват за обогатяване на културното разнообразие и насърчават човешкото творчество“. Така стратегията, определяща дейността на Сдружението, е насочена към събиране на едно място на млади хора и майстори от старото и средното поколение. С оглед постигането на тази цел, Сдружението

thusiastic promoter of the Intangible Cultural Heritage element inscribed on the UNESCO List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding in 2016. I had the opportunity to meet Mr Kravchenko during the five day training organized by the Regional Centre for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe under the auspices of UNESCO (Sofia) in collaboration with the Development Centre “Democracy through Culture” (Kyiv). He told me about his 1984 idea to bring together like-minded individuals for the amateur folk ensemble “Persshotsvit” (Primrose). Long before the inscription of Cossack songs on the National Intangible Cultural Heritage Register and on the UNESCO List, Mr Kravchenko was eager to study and preserve the unique local culture. Today, this cultural phenomenon unites representatives of living culture and inspires cultural workers, researchers, young people and art associations.

Mr Kravchenko participated in the international training for the Convention 2003 implementation in the city of Dnipro (former Dnipropetrovsk). According to him: “It was like a breath of fresh air and, at the same time, a very good indicator that I am moving in the right direction. It helped me run through my activity and carry out a self-evaluation”.

His long-term work with singing groups resulted in a folk songs collection with 200 samples of different genres of historic, Cossack, domestic and humorous songs. The amateur ensemble “Persshotsvit” joins together Intangible Cultural Heritage bearers from the village of Kocherezhky, a group of elderly people representing local culture. After the inscription of “Cossack songs” on the UNESCO List, the key objective of V. Kravchenko and the singing ensemble is not only to promote the culture of the village of Kocherezhky, but to inspire new researchers and young and creative people for developing and safeguarding the living tradition. Meetings with young researchers from the Laboratory for Folklore and Ethnography of Dnipropetrovsk Music Academy are held regularly along with educational expeditions to the village.

Mr Kravchenko and the ensemble “Persshotsvit” have strived for sharing knowledge through festivals, creative meetings, conferences, seminars and informal discussions with colleagues. The ensemble has taken part in the well-known performances in Kyiv, Dnipro, Rivne, Verkhniodniprovsk and in concerts and creative reports of the Dnipropetrovsk region within the frames of All-Ukrainian Reviews of Folk Art. The focus was on

на майсторите на традиционни художествени занаяти иницира провеждането на пленери в различни региони на Украйна, както и на Симпозиум по фолклорно изкуство, предназначени да създават условия за художествено развитие чрез фокусиране върху личното творчество. Тези колективни изяви са възможност за споделяне на информацията относно опита на майсторите от цяла Украйна.

Втората част от двойния портрет е историята на един носител, активен пазител и популяризатор на елемент на нематериалното културно наследство, включен през 2016 г. в Списъка на ЮНЕСКО на нематериалното културно наследство, нуждаещо се от спешна помощ за неговото опазване. Става дума за „Казашки песни от региона на Днепропетровск“ и за Володимир Кравченко – изследовател, организатор и изпълнител от село Кочережки, Днепропетровска област.

Имах възможност да общувам с г-н Кравченко по време на едно петдневно обучение, организирано от Регионалния център за опазване на нематериалното културно наследство в Югоизточна Европа под егидата на ЮНЕСКО (София) в сътрудничество с Центъра за развитие „Демокрация чрез култура“ (Киев). Той ми разказа как през 1984 г. събрал съмишленици и заедно създали любителския фолклорен ансамбъл „Першоцвит“ (Иглика). Така дълго преди казашките песни да бъдат включени в националния списък на нематериално културно наследство и този на ЮНЕСКО, той си е поставил за цел да изучи и съхрани уникалната култура на общността, където е живял и работил, събирайки за целта в групата си хора, на които това не било безразлично. Днес този културен проект обединява представители на живата култура, вдъхновява културни работници, изследователи, млади хора, изучаващи наследството, творчески съюзи.

В отговор на въпроса ми за сегашните му желания, той без колебание каза, че най-вече се стреми да развие този елемент на нематериално културно наследство, осигурявайки негово-

Cossack songs from Zaporizhzhia and Central Ukraine, popular Cossack songs in the villages of Kocherezhky, Zholobok and some neighboring ones (MezhyrIntangible Cultural Heritage, Viazivok, Bulakhivka and Vasylivka).

V. Kravchenko expressed his view on the important work with young people and their participation in festivals like “Cossack songs of Dnipropetrovsk region” (village of Bohuslav), “Pearl of Step” (settlement of Mezho-va), All – Ukrainian festival “Protection at Khortytsia” (city of Zaporizhzhia) and others: “Our work with young people is of special significance and I am very thankful to Anita Vaivade and Saša Srećković for their kind help at the international workshop. They answered all my questions in detail and explained the importance of formal and informal education”.

Besides active cooperation with schools, colleges, universities and music academies, Volodymyr Kravchenko carries out informal educational meetings with children, teenagers and young people at the communal culture establishment “People’s House of Kocherezhky”. It provides great opportunities for informally acquired knowledge and exchange of different aspects of the living culture .

Acknowledgement: Oleksandr Butsenko for the creative assistance, the Union of Folk Art Masters of Ukraine and Dnipropetrovsk Regional Council for the provided information.

Фолклорен ансамбъл „Першоцвит“, Днипро, 2017 г.

Folk ensemble “Pershotsvit”, Dnipro, 2017

© Отдел за културата, Областна администрация
Днипро / Department for Culture, Dnipropetrovsk Region State
Administration

та жизненост. Именно това е била и причината за участието му в международното обучение по прилагане на Конвенцията от 2003 г., проведено в град Днипро (бивш Днепронетровск): да научи повече за средствата, които могат да се използват. „За мен това беше като глътка свеж въздух – казва той, – а в същото време, и достатъчно добър знак, че се движа в правилната посока; така мога да си направя самооценка и да коригирам дейността си.“

Дългогодишната му работа с певческа група е довела до попълването на колекцията му от народни песни с 200 образци от различни жанрове: исторически, казашки, битови, сатирични. Любителският вокален ансамбъл „Першоцвит“ обединява носители на нематериално културно наследство от село Кочережки – група възрастни хора, свикнали да си пеят заедно и представляващи местната култура. След вписването на „Казашки песни“ в списъка на ЮНЕСКО, основна цел на В. Кравченко и певческия ансамбъл е не само да популяризират културата на село Кочережки, но и да вдъхновяват нови поколения изследователи и привличат млади хора с творчески способности за каузата на развитие и опазване на живата традиция. За тази цел, редовно се провеждат срещи с млади учени-изследователи от Катедрата по фолклор и етнография при Днепропетровската музикална академия, наред със студентски експедиции до селото и срещи с ансамбъл „Першоцвит“.

През годините, В. Кравченко и ансамбъл „Першовит“ са се стремили да споделят знания за живото наследство на общността чрез организиране на фестивали, творчески срещи, конференции, семинари, чрез неформално общуване с колеги. Ансамбълът придобива известност с участието си в представления в Киев, Днипро, Ривне, Верхнидніпровск, чрез концерти, както и от медийни публикации за участници от Днепропетровска област във Всеукраинските прегледи на фолклорното изкуство. Където и да се появят, певците пресъздават песни, наследени от техните създатели и оригинални изпълнители – казаците преселници от Запорожие и

Седмица на традиционните занаяти, РЕМ Пловдив, 2019 г.

Traditional crafts week, REM Plovdiv, 2019

© Регионален център под егидата на ЮНЕСКО - София /
Regional Centre under the Auspices of UNESCO - Sofia

